

Teatertornet i Gripsholm genomgår hud- transplantation

Restaureringen av teatertornet i Gripsholms slott har nyligen genomförts. Teatertornet är det största av slottets fyra torn. Det är också det torn som genom århundradena genomgått flest förändringar. En stilrenovering skulle därför vara nära nog omöjlig att genomföra och det är naturligtvis inte heller vad SFV och slottsarkitekten Jan Lisinski har eftersträvat.

Koppartaket med sin svårbemästrade geometri har lagts om, men bara en tredjedel är ny plåt. I övrigt har man kunnat utnyttja de ursprungliga kopparplåtarna, som härstammar från 1700-talets mitt.

Betydligt yngre än de ärggröna tornhuvarna är tornets fasad, som under Oscar I försågs med en imitation av tegelfasad, målad utanpå den slammade kalkfasaden. Man ville skapa en illusion av tegelmurverk, men samtidigt få en finare muryta än vad tegelmurverket kunde åstadkomma. Femtio år senare, när 1890-

talets stora slottsrestaurering genomfördes, var flera av dessa fasader i så gott skick att arkitekten Fredrik Lilljekvist lät dem vara kvar.

Det är inte bara tornets växlande arkitekturhistoria man har tagit hänsyn till vid den nya renoveringen.

Minst lika viktigt är det att vårda den gamla Vasaborgens känsliga hy genom att använda rätt teknik och ursprungliga material vid ansiktslyftningen.

Tornfasadens puts och färg var kraftigt vittrad före restaureringen. Putsen hade delvis rasat och ilagningar förekom där hårt cementbruk använts istället för kalkbruk.

Inför restaureringen 1993 fordrades en analys av kalkputsens sammansättning innan den tegelröda kalkmålningen kunde genomföras.

Arbetet innebar sju strykningar samt ovanpåliggande målning av illusoriska tegelfogar, som i sin tur fixerats med kalkvatten i flera omgångar. De målade tegelfogarna är på traditionellt vis dragna med pensel utefter en ritbräda. Förhoppningsvis ska metoden medföra att fasaden håller minst 50

De målade tegelfogarna har på traditionellt vis dragits med pensel utefter en ritbräda.

Teatertornet på Gripsholms slott.

år framåt. Fönstersnickerierna har i konsekvens med detta bestrukits med linoljefärg.

Interiört har tornet förändrats kraftigt genom seklerna. Den största förändringen stod Gustaf III för när han bestämde att en teater skulle inrymmas i tornet. Han lät arkitekten Erik Palmstedt lösa problemet på ett genialt sätt. Drottningflygeln byggdes på med ytterligare en våning och på så sätt kunde teater-scenen förbindas med tornrummet, som därmed kunde användas som salong. Den 12 januari 1783 ägde premiärföreställningen rum.

Ett tydligt exempel på kungens strävan till större öppenhet och ljus ser man i de franska fönstren, som når ända ner till golvet i den Vita salongen i våningen under teatern.

Den slutna försvarsborgen med sin tre meter tjocka tornmur hade fått ge vika för representationens krav. ■

Göran Prage